

We Lwowie, dnia 11. września 1912

Aleg 1014

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wcielenia gmin Czortków stary
i Wygnanka do gminy m. Czortkowa.

Wysoki Sejmie!

W roku 1908 wniosła gmina Wygnanka do Wysokiego Sejmu petycję o zaliczenie jej do rzędu miejscowości, podlegających ustawie gminej z 3. lipca 1896 dz. u. kr. N. 51., podając jako motyw, że miejscowość ta wskutek bezpośredniej łączności terytoryalnej z m. Czortkowem przybiera coraz bardziej cechę osady miejskiej, że zatem jest rzeczą niezbędną, by i jej urządzenia administracyjne odpowiadały temu charakterowi.

W sprawozdaniu komisji gminnej o rzeczonej petycji zalecono wziąć pod rozwagę, czy w tym celu nie byłoby raczej wskazane dążyć do połączenia Wygnanki z Czortkowem w jedną silną gminę miejską, stanowiącą handlowe i kulturalne centrum całego środkowego Podola.

Stosownie do tego Wysoki Sejm uchwałą z 5. października 1908. l. s. 741 przekazał pomienioną petycję Wydziałowi krajowemu do rozpatrzenia i przedłożenia Wysokiemu Sejmowi odpowiednich wniosków.

Przeprowadzone w tej sprawie dochodzenia wykazały, co następuje:

Miasto Czortków otoczone jest od północy i północnego wschodu gminami administracyjnymi Wygnanką i Czortkowem starym, z którymi tworzy wspólnie gminę katastralną.

Domy stojące przy głównych arteriach komunikacyjnych tak przy dojeździe kolejowym w Wygnance jako też w Czortkowie starym przy trakcie tarnopolskim, tak wyglądem, jak i strukturą, nie różnią się prawie niczem od domów w mieście Czortkowie, są to bowiem przeważnie mieszkania urzędników i wogóle osób, które nie mogąc znaleźć odpowiedniego pomieszczenia w mieście Czortkowie, przenoszą się do Wygnanki i Czortkowa starego.

Z niezwykle wysokim wzrostem ludności w tych gminach nie idzie atoli w parze ich rozwój tak pod względem urządzeń gminnych jak i pod względem spełniania zadań policyj miejskiej, co przypisać należy głównie tej okoliczności, że Reprezentacja pomienionych gmin, jako składająca się przeważnie z elementów wiejskich, zdaje się nie odczuwać potrzeby zaprowadzenia takich urządzeń, których brak utrudnia a nie

jednokrotnie uniemożliwia gminie miasta Czortkowa należyte sprawowanie na terytorium miasta, graniczącym z rzeczonymi gminami policyi miejscowej i wogóle agend, wchodzących w własny i poruczony zakres działania tej gminy.

Szczegółowe w tym względzie przedstawienie zawiera wniesiona do Wydziału krajowego petycja gminy m. Czortkowa z 6. lutego 1911., domagająca się wcielenia do niej Wygnanki i Czortkowa starego.

W petycji tej wykazano nadto, że w razie projektowanego połączenia, gminy wcielone nie tylko pod względem finansowym nie poniosą żadnego uszczerbku, lecz owszem odniosą one nadzwyczajne korzyści.

W szczególności powołano się na zestawienie z ostatnich lat 5 budżetów gmin Czortkowa miasta, Czortkowa starego i Wygnanki, według którego w powyższym okresie wynosiły dodatki gminne przeciętnie :

w Czortkowie mieście	
102 ^o / _o do podatków bezpośrednich przypisanych w kwocie	22.000 K.
w Czortkowie starym	
101 ^o / _o do podatków bezpośrednich przypisanych w kwocie	5.000 K.

w Wygnance

93 ^o / _o do podatków bezpośrednich przypisanych w kwocie	14.500 K.
--	-----------

Z zestawienia tego wynika, że miasto Czortków pomimo znacznych długów, bo wynoszących około 470.000 K., nie wymaga na pokrycie swoich wydatków budżetowych wyższych dodatków, jak tamte gminy, które wprawdzie długów nie posiadają, pomimo tego jednak prawie w tej samej wysokości dodatki do podatków opłacać muszą.

Co do korzyści to wyliczono cały ich szereg, jak: projekt założenia w tych gminach wodociągów, przeniesienia części targów na Stary Czortków a części na Wygnankę, ustanowienia w Wygnance górnej ekspozytury urzędowej i t. p.

Co najważniejsza jednak, spodziewane jest bardzo znaczne знижение w przyszłości dodatków gminnych a to przez rozszerzenie na terytorya obu tych gmin poboru opłat gminnych konsumcyjnych i podatku konsumcyjnego od mięsa, w których ceny dzięki handlarzom nie są tam obecnie wcale niższe, jak w mieście Czortkowie.

Wreszcie zwrócono uwagę na ważny fakt, że w razie projektowanego wcielenia rzeczonych gmin, miasto Czortków będzie liczyć około 15.000 mieszkańców, a co zatem idzie pod względem dodatku pomieszkaniowego dla urzędników i nauczycieli, przejdzie z dzisiejszej klasy IV. do III.

Wskutek powyższej petycji odniesiono się do Reprezentacji gminnych w Czortkowie starym i Wygnance z wezwaniem do oświadczenia się po myśli § 96. ust. gmin. z 3/7 1896 dz. u. kr. N. 51. tak co do projektowanego połączenia, jak i co do uregulowania stosunków posiadania i użytkowania własności tych gmin.

Rada gminna w Czortkowie starym uchwałą z 27. kwietnia 1911 oświadczyła bez podania jakichkolwiek motywów, że pod żadnym warunkiem nie godzi się na przyłączenie, zaś Rada gminna w Wygnance nie dała żadnej odpowiedzi a to w myśl poprzedniej swojej uchwały z 10. grudnia 1910., którą odmówiono stanowczo jakiegokolwiek udziału w akcji, zmierzającej do przeprowadzenia dobrowolnego połączenia się rzeczonych gmin i postanowiono tej sprawie więcej na posiedzeniach nie traktować, jak również w tej sprawie na przyszłość nie dawać żadnych odpowiedzi.

Rada powiatowa jeszcze uchwałą z 6. grudnia 1910. uznała potrzebę projektowanego połączenia, zaś Wydział powiatowy w porozumieniu z Radą gminną w Czortkowie mieście zaproponował zamieszczenie w projekcie ustawy postanowień, że „majątek gmin Wygnanki i Czortkowa starego zostaje włączony do miasta Czortkowa, zaś gmina Czortków miasto przyjmuje na siebie wszystkie zobowiązania gmin wcielonych, tudzież że mieszkańcom wcielonych gmin zostaje nadal zastrzeżone użytkowanie dobra gminnego w dotychczasowej rozciągłości i według niezaprzeczonego zwyczaju.

Tu zauważa się, że według inwentarzy gminnych, wartość nieruchomości i ruchomego majątku wynosi :

w Czortkowie mieście	1,299.260 K.
długi	478.256 „
w Czortkowie starym	15.392 „

w czem około 50 morgów pastwiska	
długi	1.562 „
w Wygnance	24.200 „
w czem około 40 morgów pastwiska	
długi	2.020 „

Wszystkie miejscowe i wyższe władze administracyjne objawiły w tej sprawie jednomyślnie przychylną opinię.

W szczególności c. k. Starostwo pismem z dnia 31. grudnia 1911. l. 36.369 zaznaczyło, że wcielić się mające gminy na pozór nie biedne, są materialnie zrujnowane a ludność pomimo opłacania wysokich dodatków nie znajduje zaspokojenia choćby w małej części najprymitywniejszych potrzeb w małomiasteczkowej skali wymogów i że brak tam ludzi odpowiednich nie rokuje na przyszłość żadnej nadziei, by gospodarka w tych miejscowościach wejść miała na lepsze tory. Natomiast Czortków miasto starając się od długiego szeregu lat o rozwój i postęp, jakkolwiek jedno z najmniejszych w Galicyi, może pod względem swoich urządzeń równać się z miastami dużemi i doprowadziło do tego, że jest siedzibą Sądu obwodowego, Dyrekcyi okręgowej skarbu, dwóch gimnazyów, szpitala powszechnego, dużej węzłowej stacyi kolejowej, liczego garnizonu wojska i t. d., i że obok urządzeń właściwych miastom powiatowym dał mieszkańcom wzorowe wodociągi, dobre światło elektryczne, kanały i t. d. inwestycye, z których już częściowo korzystają wspomniane gminy sąsiednie bez jakiegokolwiek przyczynienia się ze swej strony do kosztów.

Również przychylnie w tej sprawie oświadczyło się Prezydium c. k. Sądu wyższego krajowego we Lwowie z dnia 9. lipca 1912 l. pr. 19.559, tudzież c. k. krajowa Dyrekcyja skarbu pismem z 2. marca 1912 l. 18898, zaś c. k. Namiestnictwo powołując się na te opinie, pismem z 5. sierpnia 1912 l. III 74/5 oznajmiło, że ze względów publicznych nie ma żadnych przeszkód przeciw projektowanemu ustawowemu wcieleniu gmin Stary Czortków i Wygnanka do miasta Czortkowa.

W obec tego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Adam Gołuchowski w. r.

Sprawozdawca:

Mieczysław Onyszkiewicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia o wcieleniu gmin Czortków stary i Wygnanka, powiatu Czortków do gminy miasta Czortkowa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Gminy administracyjne Czortków stary i Wygnanka, powiatu Czortków, wciela się do gminy miasta Czortkowa.

Art. II.

Majątek gmin Czortków stary i Wygnanka zostaje włączony do majątku gminy miasta Czortkowa, zaś gmina miasta Czortkowa przyjmuje na siebie wszystkie zobowiązania tych gmin.

Art. III.

Przysługujące członkom gmin wcielonych prawa co do użytkowania dobra gminnego, należącego dotychczas do tych gmin, nie zostają w niczem naruszone.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.